WIKIPEDIA

Perzijski jezik

Perzijski (farsi/parsi; ISO 639-3: fas (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=fas)) makrojezik kojem pripada istočni iz Afganistana (danas se bilježi kao parsijski ili afganski perzijski[1]) i zapadni farsi iz Irana, službeni jezik Irana. Pripada porodici indo-europskih jezika, i to u satem-jezike.

Povijest skupine iranskih jezika započinje još u sedmom stoljeću prije Krista. Perzijski je najznačajniji u skupini iranskih jezika i jedini za koga je, na osnovu pisanih spomenika, dokazano da je postojao kao stari, jezik srednjeg doba i suvremeni jezik.

Kao indoeuropski jezik, perzijski ima određenih sličnosti s ostalim jezicima iz indo-europske porodice, a naročito sa engleskim i francuskim. Sa francuskim ga vezuje način naglašavanja, posebno kod posljednjeg sloga, a sa engleskim nejasno izgovaranje samoglasnika, kao i određeni drugi elementi.

Perzijski jezik je u svom razvoju imao tri glavna razdoblja:

- stari perzijski jezik (Darijevih Behistunskih natpisa)
- srednji perzijski jezik (pahlavi) i
- novi perzijski jezik, ili samo, perzijski.

Novi perzijski jezik datira od momenta prihvaćanja arapske abecede oko 650. godine n.e., kada je, u vrijeme otpočinjanja islamskog utjecaja, poprimio veliki broj arapskih riječi, prerastajući u jedan izvanredno bogat jezik. Perzijski jezik je pretrpio tako male promjene u toku čitavog zadnjeg tisućljeća, da obrazovani Iranac može čitati rukopise sačinjene stoljećima unazad bez posebnih teškoća.

Perzijski jezik

فارسی (Fârsi)

Države **govorenja:**	Iran, Afganistan, Bahrein, Tadžikistan, i određene regije Uzbekistana
Regije **govorenja:**	Uglavnom Srednji istok i Središnja Azija
Broj govornika:	materinski jezik: 61–71 milijun uključujući strane govornike: 110 milijuna
Rang:	19.
Razredba:	indoeuropski jezici indoiranski iranski zapadnoiranski jugozapadno iranski **perzijski**

Jezični kôd

ISO 639-**1**:	fa
ISO 639-**2**:	per (B) / fas (T) (B)
ISO 639-**3**:	razni oblici

Vidi također: Jezik | Jezične porodice i jezici | Popis jezika po kodnim nazivima |Dodatak: Popis jezika

Sadržaj

Zemlje u kojima se govori perzijski jezik. Zeleno su obilježene države u kojima je ovaj jezik služben, a narančasto područja u kojima tim jezikom govore manjine i nije služben.

Vrste riječi

Glagoli

-ati, -anti, pehlevijski glagolski korijeni biti, perz. budan – konjugacija:

```
                književni                       govorni
sam, jesam      perz. hastam                    hasam
si, jesi        perz. hasti                     hasi
je              perz. hast ili ast              -e
smo, jesmo      perz. hastim                    hasim
ste, jeste      perz. hastid                    hasid
su, jesu        perz. hastand                   hasand
```

- dati, perz. *dadan*, prezentska osnova: *deh* < srednjoperz. prezentska osnova *dad* < staroperz. prezentska osnova data-, imenica: *dade*
- derati, perz. *daridan*, prezentska osnova: dar
- čamiti, perz. *čamidan*, prezentska osnova: čam
- goriti, perz. *goridan* ili gor gereftan, prezentska osnova: gor, imenica gorre

- htjeti, perz. *hāstan* – konjugacija:

```
hoć(u)          perz. xāh(am)
hoć(eš)         perz. xāh(i)
hoć(e)          perz. xāh(ad)
hoć(emo)        perz. xāh(im)
hoć(ete)        perz. xāh(id)
hoć(e)          perz. xāh(and)
```

- kušati, pokušati, perz. kušidan, prezentska osnova: kuš
- lajati, staroperz. lāidan, prezentska osnova: lāj
- lizati, perz. lisidan, prezentska osnova: lis
- napisati, pisati, perz. neveštan ili nebeštan, prezentska osnova: nevis < pehlevijski perz. ni-pis < staroperz. ni-piš prefiks: ni + korijen: pais
- njušiti, novoperz. njušidan, prezentska osnova: njuš < perz. prezentska osnova: niyōš- < pehlevijski staroperz. prezentska osnova: niyōš < staroperz. prezentska osnova: nigauš
- peći, staroperz. pazidan, prezentska osnova: paz, < pehlevijski perz. glagolski korijen pačati-
- pohati, perz. pohtan (pazidan), prezentska osnova: paz, < pehlevijski perz. glagolski korijen pačati-
- živjeti, perz. zistan, prezentska osnova: zi < srednjoperz. Ziwistan prezentska osnova: ziw < staroperz. Žiwistan, prezentska osnova: živ

Glagolski načini

Glagolska vremena

Glagolska stanja

Glagolski vid

Glagoli po predmetu radnje

Participi

Pomoćni glagoli

Imenice

- adrija, perz. daryā : more < srednjoperz. drayab < staroperz. drayah
- Bog , staroperz. bağ < sanskrit bağ
- ban, avestijski pāna < perz. bān: sufiks koji znači čuvar
- brat, perz. baradar < srednjoperz. brad(ar) < staroperz. bratar
- čuča, perz. đuđe
- jesen, perz. hazān
- kolač, perz. koluče (vrsta kolača)

- kuća, perz. kuče (kujče): malo naselje, staroperz. kuša, kušan
- govedar, perz. gāvdār (gāv: govedo, krava + dār: prezentska osnova od infinitiva daštan «imati, držati»)
- mater, perz. i srednjoperz. mādar < staroperz. matar
- miš, perz. muš
- mozak, perz. magz < srednjoperzijski mazg < staroperzijski mazga-
- nov, perz. nov < srednjoperz. nōg < staroperz. nava-
- obrva, perz. abru (u množini: abrovān)
- pazuh, perz. bazu (nadlaktica)
- pusa, perz. bus, buse
- stan, perz. –stān (sufiks za mjesto): obitavalište, mjesto, npr. Armanestān: zemlja Armena (Armenija), Ozbakestān: zemlja Uzbeka (Uzbekistan)
- uši, perz. guš < srednjoperz. goš < staroperz. Guša
- vjetar, perz. bād < srednjoperz. vāt < staroperz. vāta
- žena, perz. i srednjoperz. zan < staroperz. žan
- zima, perz. zemestān: zem + sufiks za mjesto, lokaciju stān < sanskrit hima: snijeg, hladnoća (himalaya: stan snijega, tamo gdje snijeg obitava)

Morfološki brojevi

Brojevi

hrvatski	perzijski	sanskrt	avestički
jedan	jek	eka	aeva
dva	do	dva	dva
tri	se	tri	thri
četiri	čahar	čatvar	čathwar
pet	panđ	panča	panča
šest	šeš	šaš	xšvaš
sedam	haft	sapta	hapta
osam	hašt	ašta	ašta
devet	noh	nava	nava
deset	dah	dasa	dasa
dvjesto	dvist/devist		

- jedan, perz. (jek)dāne (književni), jedāne ili jedune (govorni) : jedan, komad nečega

Prijedlozi

- iz (od), perz. *az*
- do, perz. *tā*

Pridjevi

- tanak, perz. *tang*
- više, perz. *biš*
- znan, perz. *šenās* < avestijski *žnatar*
- baština, perz. *bāstān*

Zamjenice

Upitne zamjenice

- ča (što), perz. *če* ili *či* npr. ča je? perz. (govorni) či-je?
- ko (tko), perz. *ki* npr. *ko* (tko) je? perz. (govorni) ki-je?

Prijedlozi

Veznici

Čestice

Prilozi

Usklici

Upitni prilog

- kuda, perz. kođā (kodja)

Mjesni prilozi

- ondje, perz. ānđā (onđā) ili āndjā (ondjā)
- ovdje, staroperz. avadā: ovdje

Padeži

Rod

Glasovi

Pravopis

Sintaksa

Sintaksa perzijskog jezika je "(S) (PP) (O) V", što znači da ide subjekt, prepozicijski izraz te objekt iza kojeg je odgovarajući glagol.

Sufiksi

- -ar, perz. *kar* ili *gar*: sufiks za zanimanje, kao u imenicama govedar, limar, itd. ili u perzijskom gāvdār lahimkār ili lahimgar itd.

Perzijska abeceda

Podrobniji članak o temi: Perzijska abeceda

Abeceda perzijskog jezika ima 32 znaka i još 3 posebna znaka koja to zapravno i nisu, nego su različiti pravopisni oblici za slova, i u slučaju lām alefa, ligatura.

Vidi tadžikska abeceda, preslovljavanje perzijskog na latinicu, UniPers, Fargelisi

Literatura

- Natel Khanlari, P., «Povijest perzijskog jezika I, II i III», Nashr-e Nou, Tehran, Iran, 1986.
- Dustkhah, J. «Avesta», Entesharat-e Morvarid, Tehran, Iran, 1995.

Izvori

1. Documentation for ISO 639 identifier: prs (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=prs)

Vanjske poveznice

- fa.wikipedia.org (https://fa.wikipedia.org/) - Wikipedia na perzijskom jeziku
- Mali hrvatsko-perzijski rječnik (https://hr.wiktionary.org/wiki/Hrvatsko-perzijski_rje%C4%8Dnik)